

Rickul/Nuckö Hembygdsförenings Medlemsblad

Nr 1 Mars 2008 Årgång 16

Flyktingförläggningen i Doverstorp blev många estlandssvenskars första hemvist i Sverige.

Foto: SOV:s arkiv

Rickul/Nuckö Hembygdshembygd

Adress Rickul/Nuckö Hembygdshembygd
c/o Brita Wiberg, Viktoriavägen 39,
125 34 Älvsjö

PlusGiro 55 68 81 - 1

E-post info@rnhf.se

Hemsida www.rnhf.se

Uppgifter för medlemsinloggning:

Användarnamn: **medlem**

Lösenord: **rnhf2008**

Ansvarig utgivare Göte Brunberg.

Redaktion Informationskommittén (Göte Brunberg, Inger Nemeth och Eva Heyman).

Tryckt av EO Grafiska, Stockholm.

Medlemsavgift 150:-, ungdomsmedlem (t.o.m. 25 år) 50:-.

Annonspriser 1/1 sida 1200:-, 1/2 sida 700:-,
1/4 sida 400:-, 1/8 sida 250:-.

Nästa manusstopp den 15 maj 2008.

Styrelse

Ordförande

Sture Koinberg (Roslep), Odelbergsvägen 74,
122 37 Enskede, tfn 08-659 69 81,
e-post sture.koinberg@koinberg.se

Sekreterare

Brita Wiberg (Ölbäck), Viktoriavägen 39,
125 34 Älvsjö, tfn 08-99 32 26,
e-post b.wiberg@swipnet.se

Kassör

Barbro Adelman (Rosta), Tunavägen 39,
147 42 Tumba, tfn 08-530 685 35, e-post
barbro@parsells.se

Övriga ordinarie ledamöter

Anders Peedu (Enby), Krassevägen 3,
169 33 Solna, tfn 08-27 03 06,
e-post anders.peedu@telia.com

Anne Schönberg (Spithamn), Artillerigatan 82,
115 30 Stockholm, tfn 08-664 08 85,
e-post anne.schonberg@jm.se

Gunvor Strömbom (Ölbäck), Svinkeln,
155 91 Nykvarn, tfn 08-552 451 45
e-post gunvor.strombom@skolor.nykvarn.se

Susanne Westerman (Bergsby/Roslep),
Björksundsslingan 45, 124 31 Bandhagen,
tfn 86 56 42, e-post susanne.westerman@if.se

Föreningens ändamål

(citat ur stadgarna paragraf 2)

"Föreningen skall värna om och levandegöra det estlandssvenska kulturarvet från Estland och Sverige, både i bevarandet av historien, nuet och utvecklingen framåt, genom att

- främja kulturella, konstnärliga, musikaliska och litterära intressen såväl i Estland som i Sverige.
- vara kontaktorgan för Rickul/Nucköborna i Sverige, samt informationsorgan i Sverige och Estland.
- i möjligaste mån försöka behålla och vårda den gamla hantverkstraditionen och bebyggelsen i vår egen svenskort.
- vara behjälplig vid reseevenemang till vår hembygd.
- bibringa våra yngsta och ungdomar de traditioner vi själva mottagit och bevarat, samt idka annan härmed förenlig verksamhet."

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Berättarträffar	4
Stadgerevidering	4
Förslag till reviderade stadgar	5
Rabatter på resor med Tallink och BSL	7
Inbetalning av markskatt för år 2008	8
Objekt i kulturarvet	9
Nyheter från Nuckö kommun	9
Släktforskningsdatabas för Nuckö socken på Internet	10
Flyktingförläggningen i Doverstorp	11
Information från VKS	12
Inbetalning av medlemsavgiften	12
Nyheter på hemsidan	12
Seniorboende i Stockholm för personer med rötter i Estland	13
Aibolands museum	13
Min resa med Juhan	14

Ordföranden har ordet

Sture Koinberg

När vi nu närmar oss årsmötet har vi anledning att summera det gångna årets händelser i föreningsverksamheten. Det finns också anledning att blicka framåt och beskriva den planering som pågår inför vårens och sommarens aktiviteter.

Medlemsantal, ekonomi

Det är glädjande att medlemsantalet håller sig på en så stabil nivå. Under året ökade till och med medlemsantalet. Föreningens ekonomi är god, varför vi föreslår en oförändrad medlemsavgift för nästa år. Se vidare årsberättelsen som bifogas detta Medlemsblad.

Revidering av föreningens stadgar

Föreningens stadgar har, med smärre justeringar, varit oförändrade sedan 1992. Vi har nu ansett tiden mogen för en mera övergripande översyn av stadgarna i syfte att få en till dagens verklighet bättre anpassad formulering av föreningens ändamål.

Vår förhoppning är att stadgeförslaget skall godkännas en första gång vid det kommande årsmötet och att det slutgiltigt antas vid årsmötet 2009.

Rosleps kapell

Invigningen av Rosleps kapell den 12 augusti var en milstolpe i estlandsvensketens bevarande i vår gamla hembygd. Kvalitén på upprustningsarbetet är den högsta tänkbara och vi har nu fått ett mycket vackert kapell där vi kan samlas.

Kapellets högtidliga invigning med ett stort uppbåd av prästerskap, sångare, musiker och högtidstalare visar att vi inte är ensamma i vår strävan att bevara vårt kulturarv.

Genom insamlade medel från föreningsmedlemmarna och ett bidrag från Hembygdsföreningen har kapellet fått två välljudande kyrkklockor.

Kulturautonomin

Arbetet i kulturrådet går framåt och genom föreningens tre medlemmar i rådet får vi en kontinuerlig rapportering. Uile Kärk-Remes har med stor entusiasm lyckats överbygga många svårigheter och vi är tack-samma för hennes insatser för det estlandsvenska kulturarvets överlevnad och utveckling.

Samarbetet med övriga föreningar

Ett kontinuerligt samarbete pågår mellan SOV och hembygdsföreningarna, bland annat genom ett antal samrådsmöten varje år. Vi har genom detta kunnat hålla en gemensam linje, bland annat när det gäller utvecklingen av Aibolands museum.

Aibolands museum

Aibolands museum, dess lokalisering och framtida organisation, har varit föremål för en intensiv diskussion mellan Kulturrådet och de estlandsvenska föreningarna. En gemensam linje har utstakats och konsulten Olof Stroh, som själv har varit museidirektör, har

tagit fram ett utmärkt förslag för museets organisation och målsättning. Föreningen följer utvecklingen i denna för oss viktiga fråga.

Stockholmsresa för Birkaselever

Föreningen inbjöd elever från Birkas Gymnasium att skriv uppsatser om sin hembygd. De som skrivit de bästa uppsatserna belönades med en resa till Stockholm.

I år kommer eleverna att göra en utställning i Nuckö om estlandssvenskarna. Vi kommer även i år att bekosta en resa för en grupp elever. Passa på att träffa dem när de kommer hit!

Aktiviteter i Estland

Strandträffen på Ölbäckstranden blev en fullträff, både vad beträffar vädret och besökarantalet. Festkommittén hade organiserat lekarna på stranden som engagerade både vuxna och barn.

Samma helg anordnade Framtidsgruppen ett antal aktiviteter: informationsmöte, gudstjänst och sångstund i Rosleps kapell, middag på Roosta stugby och utfärder till Odensholm.

Det hela blev så lyckat att vi räknar med att upprepa programmet även i år.

Sammankomster

Under det gångna året har ett antal välbesökta byträffar anordnats. Vi räknar med att dessa skall fortsätta under det kommande arbetsåret.

Vi hoppas också att Framtidsgruppen kommer att fortsätta med de påbörjade berättarträffarna. Det finns säkert många föreningsmedlemmar som har intressanta saker att berätta om.

Hembygdsföreningen var värd för en av SOV:s pubaftnar. Den anordnades förtjänstfullt av Festkommittén, som även anordnade en "jutt-träff" i Rågsved.

Rickulmålet

Arbetet med ordboken pågår för fullt. Vi hoppas att entusiasterna som håller på med detta kommer med nya spännande inslag som berikar vår kunskap om målet. Det är en del av vårt kulturarv och är därför viktigt att dokumentera.

Ny hemsida

Sedan i höstas har föreningen en ny modern hemsida. Den gör det möjligt att snabbt komma ut med aktuell information men även att publicera sådant som av utrymmesskäl inte kan komma in i Medlemsbladet.

Vi räknar med att alla som frivilligt bidrar till att verksamheten fungerar även under det kommande året med samma lust och glädje fortsätter med de olika arbetsinsatser som krävs i en levande hembygdsförening. Vi tar nya tag inför det kommande arbetsåret!

Kom till årsmötet den 12 april!

Berättarträffar

Eva Heyman

Den av Framtidsgruppen i Rickul/Nuckö Hembygdsförening anordnade berättarträffen på Roslagsgatan 57 lördagen den 26 januari blev snabbt fullbokad eftersom lokalen rymmer ett begränsat antal personer. Ytterligare en träff anordnades lördagen den 16 februari. De två träffarna samlade totalt cirka 75 personer. Att intresset var så stort berodde på ett mycket intressant program.

Huvudattraktionen var Raul Targamaas berättelse om sin uppväxt under sovjettiden i Estland. Raul föddes 1945 i Növa som yngst av tre barn. Moderns föräldrar var båda estlandssvenskar med familjenamnet Besterman, fadern var est. Fadern mobiliserades och återkom aldrig från kriget.

Redan som treåring visade Raul prov på sin enorma sångröst när han sjöng för alla som passerade förbi det centralt placerade hemmet i Növa.

Modern var kolschosarbetare och ansvarade för skötsel och mjölkning av 25 kor, vilket var ett tungt men relativt välbetalt arbete. Hon var ensam om försörjningen och därför fick barnen tidigt hjälpa till.

Senare blev modern brevbärare och även då hjälpte Raul till. Eftersom han hade lyckats tämja en häst delade han ut posten från hästryggen.

Skolan i Növa var inhytt i herrgården. Det var glest mellan skolorna i trakten så flertalet elever bodde i internat. Raul fortsatte i gymnasiet i Hapsal, men avbröt studierna efter två år eftersom intresset för sång, dragspel och idrott tog över.

Under sin militärtjänstgöring fick Raul en svår skada på vänster hand. Trots skadan är han en skicklig dragspelare. Det visade han prov på under samvaron då han sjöng några vackra estniska sånger till eget ackompanjement.

Raul hann med att vara ledare för sång- och dansgrupper, fordonschef på en kolchos och, efter Estlands frigörelse, ägare av en egen bilverkstad innan han kom

Raul Targamaa och Erik Johansson.

Foto: Bengt Heyman

till Sverige 1994.

Förhoppningsvis kommer även de som inte var med på träffarna att få ta del av Rauls berättelse i en artikel i Medlemsbladet.

Den andra punkten på programmet var att Erik Johansson, som är ingift i Grenfeldtsläkten från Ölbäck Matsas, visade vackra bilder från det som hände i Estland under den första helgen i juli: träffen på Ölbäckstranden med lekar och samvaro i det vackra vädret, invigningen av den nya bron över Rickulån, informationsträffen och gudstjänsten i Rosleps kapell, den gemensamma middagen på Roosta stugby och utfärderna till Odensholm. Han avslutade med en miniversion av "På spåret", där vi hamnade i Hapsal, Tartu och på Ösel.

Stadgerevidering

Sven Lagman och Susanne Westerman

Bakgrund

Redan när föreningen bildades 1992 antogs stadgar såsom ett regelverk för föreningens kommande verksamhet. I dessa stadgar definierades förutom föreningens namn, säte och ändamål ett ramverk för hur föreningen skulle fungera.

Under de gångna åren har en del smärre justeringar gjorts i de ursprungliga stadgarna.

Föreningens styrelse har nu ansett tiden mogen för en mera övergripande översyn av stadgarna i syfte att få en till dagens verklighet bättre anpassad formulering av föreningens ändamål. Dessutom har det visat sig önskvärt att klarare ange hur verksamheten skall regleras, genom att tydligare ange vad som skall gälla i olika situationer.

Förklaring

Målet med revideringsförslaget har varit att göra stadgarna enkla och tydliga.

Föreningens ändamål anges nu i mer generella termer, som vi hoppas skall ge en enkel ram inom vilken olika, kanske ännu okända, aktiviteter kan rymmas i framtiden.

Paragraferna avseende Organisation, Medlemskap/rösträtt/hedersmedlem, Föreningens ledning och Valberedning har förtydligats så att det framgår vad som skall gälla i olika situationer. Speciellt har avsnittet om kommittéer och arbetsgrupper förenklats i syfte att låta styrelsen hantera denna verksamhet på basis av aktuella behov.

Paragrafen avseende ordinarie föreningsstämma anger vilka punkter som måste finnas med. Om det finns ytterligare ärenden som behöver behandlas på stämman skall dessa naturligtvis anges på den föredragningslista som sänds ut med kallelsen.

Paragrafen avseende stadgeändring anger nu klart att det är fråga om att anta eller förkasta ett av styrelsen utarbetat och med kallelsen utsänt förslag.

Förslag till reviderade stadgar att godkännas första gången vid ordinarie föreningsstämma 2008

1. Föreningens namn och säte

Föreningens namn är Rickul/Nuckö Hembygdsförening.

Föreningen skall ha sitt säte i Stockholm.

2. Föreningens ändamål

Rickul/Nuckö Hembygdsförening är en kulturförening för dem som har sina rötter i Rickul/Nuckö-området i Estland, eller av andra orsaker känner ett intresse för området och dess historia.

Föreningen skall

- värna om och levandegöra det estlandssvenska kulturarvet från Estland och Sverige, både i bevarandet av historien, i nuet och i framtiden,
- vara kontaktorgan för Rickul/Nucköborna i Sverige, samt informationsorgan i Sverige och Estland,
- överföra till våra yngre de traditioner vi själva mottagit och bevarat, samt idka annan härmad förenlig verksamhet.

3. Organisation

Föreningens verksamhet utövas genom följande organ:

- a. Föreningsstyrelse.
- b. Kommittéer och arbetsgrupper.
- c. Revisorer.
- d. Ordinarie föreningsstämma.
- e. Extra föreningsstämma.

4. Medlemskap/rösträtt/hedersmedlem

Medlemskap är öppet för alla som är beredda att verka för föreningens ändamål enligt paragraf 2.

Varje medlem över 18 år har en röst på föreningsstämma. För rösträtt på föreningsstämma krävs personlig närvaro.

Till hedersmedlem kan föreningsstämma på tillstyrkan av styrelsen välja en person som i särskilt hög grad främjat föreningens intressen och syften.

5. Föreningens ledning

a. Föreningsstyrelsen

Föreningens ledning utövas av föreningsstyrelsen och underlydande organ enligt av ordinarie föreningsstämma fastställda stadgar.

Föreningsstyrelsen väljs av ordinarie föreningsstämman och skall bestå av ordföranden samt lägst fyra och högst sex övriga ledamöter. Dessutom väljs två suppleanter att delta i styrelsearbetet, men med rösträtt endast som ersättare för ordinarie ledamot.

Ordföranden väljs på ett år. Övriga styrelseledamöter väljs på två år i sådan ordning att halva antalet skall kvarstå till det efterföljande året.

Styrelsen utser inom sig vice ordförande, sekreterare och kassör.

Styrelsen är beslutsmässig om minst fyra ledamöter, bland dem ordföranden eller vice ordföranden, är närvarande.

Vid styrelsemöte skall föras protokoll.

b. Kommittéer och arbetsgrupper

Till sin hjälp har styrelsen erforderliga kommittéer och arbetsgrupper som utses av, och är underordnade, styrelsen. De består av sammankallande och det antal övriga medlemmar som erfordras.

Kommittéer och arbetsgrupper arbetar enligt med styrelsen överenskomna direktiv och rapporterar regelbundet till styrelsen.

6. Valberedning

Valen till de olika befattningarna skall förberedas av en valberedning, som skall bestå av ordförande och fyra övriga ledamöter.

Ordinarie föreningsstämma utser valberedning och ordförande för valberedningen.

Ordföranden väljs på ett år och övriga ledamöter på tre år.

7. Firmateckning och räkenskapsår.

Föreningsstyrelsen utser inom sig firmatecknare.

Föreningens räkenskapsår skall vara kalenderår.

8. Revision

Ordinarie föreningsstämma väljer en eller två revisorer.

Revisorerna väljs på ett år.

9. Ordinarie föreningsstämma

Ordinarie föreningsstämma hålls före utgången av april månad på tid och plats som styrelsen beslutar. Kallelse skall vara skriftlig och sändas ut senast fyra veckor före stämman.

Vid ordinarie föreningsstämma skall följande ärenden tas upp:

1. Upprättande av röstlängd.
2. Val av ordförande och sekreterare för mötet.
3. Val av två justerare att jämte ordföranden justera mötets protokoll.
4. Mötets behöriga utlysande.
5. Styrelsens verksamhetsberättelse för det gångna verksamhetsåret.
6. Resultat- och balansräkning för det gångna räkenskapsåret.
7. Revisorernas berättelse.
8. Styrelsens ansvarsfrihet.
9. Val av föreningsordförande, tillika styrelsens ordförande, för ett år.
10. Val av två (tre) övriga styrelseledamöter för två år.
11. Val av revisorer för ett år.
12. Val av ordförande för valberedningen för ett år och en (två) övriga ledamöter för tre år.
13. Fastställande av medlemsavgift för det kommande räkenskapsåret.
14. Övriga frågor.

10. Extra föreningsstämma

Extra föreningsstämma utlyses av föreningsstyrelsen då den så finner erforderligt. Kallelse sker på samma sätt som för ordinarie föreningsstämma. Vid extra föreningsstämma får endast i kallelsen utlysta ärenden tas upp till behandling.

11. Stadgeändring

För ändring av stadgarna fordras godkännande av två på varandra följande ordinarie föreningsstämmor, varvid 3/4 av de röstberättigade skall vara ense om beslutet.

Förslag till ändring av stadgarna bereds av styrelsen och sänds därefter ut tillsammans med kallelsen till ordinarie föreningsstämma.

12. Föreningens upplösning

Beslut om upplösning av föreningen kan endast fattas med minst 3/4 majoritet av röstetalet vid två på varandra följande ordinarie föreningsstämmor.

Upplöses föreningen skall dess tillgångar användas inom Rickul/Nucköområdet för att främja den estlandssvenska kulturens fortlevnad på det sätt som beslutas av den sista ordinarie föreningsstämman.

Rabatter på resor med Tallink och BSL

Avtal med Tallink Silja Line

För resor med Tallink Silja Lines färjor 2008 gäller följande medlemsrabatter:

- På hyttpriset har vi 30 procent rabatt under hela året på rederiets samtliga linjer över Östersjön.
- På fordonspriset har vi 10 procent rabatt.

Rabatterna gäller vid reguljära resor och kryssningar (ej vid specialkryssningar vid till exempel jul och nyår).

Ring **08-22 66 60** för biljettbokning och ange avtalsnumret **4799**.

För biljettpreiser, tidtabeller och annan information, gå till Tallink Silja Lines hemsida med adressen www.tallinksilja.com/sv.

Avtal med Baltic Scandinavian Lines (BSL)

För resor med BSL:s färjor mellan Kapellskär och Paldiski gäller följande medlemspriser 2008 (enkel resa):

Personbil (längd upp till 5 m)	825 SEK (1 350 EEK)
Släpvagn (längd upp till 5 m)	825 SEK (1 350 EEK)
Husvagn (längd upp till 10 m)	1 650 SEK (2 700 EEK)
Personbiljett (inklusive hyttplats och två måltider)	305 SEK (500 EEK)
Barn 6-11 år (inklusive hyttplats och två måltider)	175 SEK (300 EEK)
Barn upp till 5 år (inklusive två måltider)	Gratis

Vid biljettbeställning skall kodordet "Styrbord" anges.

OBS! Vid betalningen måste biljettbeställaren visa upp medlemskortet i Rickul/Nuckö Hembygdsförening.

För telefonnummer vid biljettbeställning, tidtabell och annan information, gå till BSL:s hemsida med adressen www.bsl.ee.

Årsmötet 2008

Hembygdsföreningens årsmöte hålls **lördagen den 12 april kl. 13.00** i Rågsveds Folkets hus, Stockholm (tunnelbanestation Rågsved).

Efter årsmötet blir det ett informationsmöte, där bland annat Nuckös kommundirektör Ülo Kalm kommer att informera om aktuella frågor i kommunen. **Se bifogad kallelse.**

Välkomna!

Aktiviteter i Estland i sommar

Festkommittén och Framtidsgruppen planerar för en upprepning av förra sommarens lyckade aktiviteter i Estland. Preliminärt gäller följande program:

Lördagen den 12 juli: Den sedvanliga träffen på Ölbäckstranden.

Söndagen den 13 juli: Informationsmöte och gudstjänst med sång och musik i Rosleps kapell. På kvällen samkväm på Roosta Camping.

Måndagen den 14 juli: Utfärd till Odensholm.

Närmare information kommer i nästa nummer av Medlemsbladet och på hemsidan.

Berättarträff

"Vandringar i minnenas landskap"

Lördagen den 26 april kl. 14.00 på Roslagsgatan 57.

Sture Koinberg berättar och visar bilder från hembygden och platser i världen som han har besökt i sitt yrke som landskapsarkitekt. I sin berättelse återknyter han till minnena från barndomen i Roslep.

Anmälan senast måndagen den 21 april till Majlis Lindroos, tfn 08-551 592 15, e-post mailind7@hotmail.com, eller Gunvor Strömbom, tfn 070-652 94 37.

Kaffe/te och smörgås till självkostnadspris.

Välkomna!

Möte med Birkaselever

För att ge medlemmarna tillfälle att träffa och tala med ungdomar, som växer upp i Estland idag, kommer Hembygdsföreningen även i år att bjuda några elever från Birkas på en resa till Stockholm, preliminärt i början av juni. Då ges möjlighet att träffa dem på Roslagsgatan.

Närmare information kommer att lämnas på hemsidan.

Spithamns byalag

Vi samlas till möte måndagen den 31 mars kl. 18.30 i lokalen i Edsbacka, Sollentuna.

Välkomna!

Inbetalning av markskatt för år 2008

Göte Brunberg

Markskattebeskedet ("maksuteade") för år 2008 har nu börjat sändas ut från skattemyndigheten Maksu- ja Tolliamet i Tallinn. För Nuckö kommun är procent-satsen för skatteuttaget densamma som 2007, vilket innebär att skattebeloppet bör bli detsamma som förra året.

Observera att man vid inbetalning av årets markskatt måste ta hänsyn till om man har en gammal skuld sedan tidigare år. Man måste också ta hänsyn till att en del av det inbetalda beloppet kan gå bort i förmedlingsavgift i inblandade banker.

Uppgifter på skattebeskedet

Något skattebesked för år 2008 har inte varit tillgängligt när detta skrivs, men enligt uppgift skall inte utformningen ha ändrats från förra året (ett översatt markskattebesked skall så småningom läggas ut på föreningens hemsida).

Den mest intressanta delen av skattebeskedet är det inramade fältet i mitten på den första sidan och det som står på raderna under fältet.

I det inramade fältet står hur mycket markskatt som totalt skall betalas under året (under rubriken *Kokku*) och hur mycket som skall vara inbetalt (= finnas på markskattekontot) vid de tre betalningstillfällena 15 april, 15 juli och 15 oktober.

På raden under fältet som börjar med *Teade maamaksu ...* står översatt *Besked om markskatteöverskott eller -skuld den <datum>*:

På de två följande raderna står behållningen eller skulden för de två konton som finns för varje markskattebetalare: markskattekontot och räntekontot. Om det på den första raden står *Maamaksu enammaks <belopp> kr* betyder det att det finns ett överskott på kontot med det angivna beloppet. Om det däremot står *Maamaksu võlg <belopp> kr* finns det en skuld. På motsvarande sätt innebär texten *Intresse enammaks ...* att det finns ett överskott på räntekontot och *Intresse võlg ...* att det finns en skuld.

Inbetalning av markskatten

Inbetalning skall ske till de konton i SEB Eesti Ühispank eller Hansapank som står angivna i nästa inramade fält (raden som börjar med *Maks tasutakse ...*). Vid inbetalning måste man även ange det nummer (*viitenumber*) som visas på den tredje raden i fältet. Det är detta nummer som är unikt för varje markskattebetalare. Observera att det finns två nummer: det första används vid inbetalning till markskattekontot och det andra vid inbetalning till räntekontot. Normalt är det numret till markskattekontot som skall anges.

Vid vart och ett av de tre betalningstillfällena måste det finnas så mycket pengar på skattekontot att det inte uppstår någon resterande skuld. Om man redan

har ett överskott på markskattekontot kan man utnyttja det till att betala in mindre skatt detta år eller, om överskottet är större än det totala beloppet för året, genom att inte göra någon ny inbetalning.

Vid för sen inbetalning utgår en ränta av 0,06 procent per dag. Många gör ju på så sätt att de betalar för hela året när de besöker Estland någon gång på sommaren. Tyvärr får man då inte någon plusränta för att man har betalt in större delen av beloppet i förskott, utan det blir en ränteskuld för den del som skulle ha varit betald den 15 april (och kanske den 15 juli).

Reglering av skuld på kontona

Räntan vid skuld på markskattekontot blir cirka 22 procent per år! Det lönar sig alltså i längden att reglera en skatteskuld genom att göra en inbetalning till markskattekontot så att det inte kvarstår någon skuld.

Förskotts-inbetalning

Om man tycker att det är besvärligt och, speciellt med tanke på de dyra avgifterna till bankerna, kostsamt att betala skatten varje år kan man göra förskotts-inbetalning till grundskattekontot för ett antal år framåt. Via skattebeskedet får man varje år information om saldot på kontot och vet då när det är dags att göra en ny inbetalning.

Inbetalning via svensk bank

Om man ändå har tänkt resa till Estland i år (eller kan lämna uppdrag till någon som skall göra det), är det billigaste sättet att betala in markskatten att göra det på något av SEB Eesti Ühispanks eller Hansapanks kontor.

Vid inbetalning av markskatten via en bank i Sverige måste man ta hänsyn till att SEB Eesti Ühispank och Hansapank drar en förmedlingsavgift från det inbetalda beloppet. Det rekommenderas att lägga till 100 EEK på markskattebeloppet. Om förmedlingsavgiften skulle bli lägre än så kommer den överskjutande delen att hamna på markskattekontot och redovisas som behållning där nästa år.

Inbetalning via internet

Vid inbetalning av markskatten via internet måste den mottagande bankens BIC-kod (även kallat SWIFT-kod) och IBAN-numret för Maksu- ja Tolliamets konto i banken anges. (Det har även visat sig att en del svenska bankkontor kräver detta vid "vanlig" inbetalning.)

Inbetalning via SEB Eesti Ühispank

BIC-kod: EEUHEE2X

IBAN-nummer: EE351010052032261004

Inbetalning via Hansapank

BIC-kod: HABAE2X

IBAN-nummer: EE612200221013266322

Objekt i kulturarvet

Marika Meister

Vad är kulturarvet? Som en första definition av begreppet kan vi betrakta det som de spår som våra förfäders liv och verksamhet har lämnat kvar i landskapet. Begreppet kulturarv betonar vissa värden, som har skapats av tidigare generationer och som förenar nutiden med det förgångna.

Kulturarvet utgör allt det som håller på att försvinna. Gamla byggnader, gårds- och betesmarksbrunnar, båt- och nätplatser, stenbroar och milstolpar, stengärdesgårdar, väderkvarnar, spruthus, kolmilor och linblötningsgropar, tjärugnar, kullerstensvägar, urgamla träd, gamla ortsnamn och ytterligare oräkneliga lämningar förbinder estländarna med sitt fädernesland.

En kategori för sig själv i kulturarvet bildar objekt som är knutna till skogen och skogsbruket: skogsdräneringsobjekt, för speciellt syfte anlagda kulturer, brandsläckningsdammar, skogvaktarboställen och så vidare.

Viktiga kulturarvsobjekt är också arvslandskap och arvssamlingar i form av skogsängar, skogsbetesmarker och strandängar – för att framhäva och återställa dessa är, tack vare entusiaster och statlig hjälp, redan något gjort. Till vår lantkultur hör också markförbättringsprojekt, mjölkpallar, silogropar, olika minnesstenar. Helt säkert hör också till kulturarvet militära objekt, såväl från frihetskriget som från första och andra världskriget.

Detta är allt vår historia och att glömma eller förneka den är otänkbart, utan att känna till den kan man heller inte förstå framtiden.

För att vi skall få fler hållpunkter från vår historia och för att vi bättre skall kunna värdera vårt kulturarv, har man i Estland påbörjat ett internationellt projekt "Att skydda och använda skogsbrukskulturarvet". Fortfarande finns i landskapet bevarade märken efter tidigare generationers verksamheter och fortfarande lever personer, som kommer ihåg gamla traditioner och sägner. Projektets grunduppgift är att fastställa allt detta och göra en grundlig inventering (kartläggning och beskrivning av objekten).

När livet blir modernare faller de för det dåtida livet nödvändiga objekten i glömska. Det börjar med arbetsredskap och de olika typerna av boningar, fortsätter med produktionsanläggningarna och slutar med hela arvslandskapen. I bästa fall flyttar våra gamla saker till museet och minnena till böckerna. Resten multnar bort, ruttnar, smulas ned, förbuskas, blir skogbeväxt.

En bön till alla som känner till kulturarvsobjekt i kommunen, meddela detta till Marika Meister, tfn +372 47 24534, e-post marika.meister@noavv.ee.

Översättning och bearbetning: Göte Brunberg

Nyheter från Nuckö kommun

Raul Targamaa

Temaplanering för bebyggelseområden

Som nämdes i Medlemsblad 4 2007 har kommunen påbörjat en temaplanering för "bebyggelseområden" (Elamualade teemaplaneering). I denna kommer det för varje by att preciseras vilka områden som över huvud taget får bebyggas och för varje sådant område bestämmas vilka villkor som gäller vid byggnation. Efter det att temaplaneringen har blivit fastställd kommer man endast i undantagsfall att få bygga utanför dessa områden.

Temaplaneringen beräknas bli klar och fastställd i slutet av 2008. I temaplaneringen ingår flera etapper, varav den första innebär insamling av grundmaterial och uppgörande av preliminära kartor. Man kommer sedan, under andra halvan av mars 2008, att kalla till ett antal möten där man vid varje möte presenterar temaplaneringen för några byar. Tidsschemat visas på Hembygdsföreningens hemsida under "Nuckö kommun". Där kommer även efter hand att läggas ut det material om temaplaneringen som kommunen lämnar ifrån sig.

Reparation av kommunala vägar under 2008

Under året kommer Raba tee i Persåker, Tahu tee i Gutanäs och Telise tee och Rohuaia tee i Pasklep att repareras.

Kommunen ber alla markägare, vilkas fastigheter gränsar till dessa vägar, att rensa upp vägrenarna från sly och träd till minst tre meter från vägbanans kant.

Några statistikuppgifter

Nuckö kommuns totala yta omfattar 29 640 ha.

Av den totala ytan är 80,5 % eller 23 870,9 ha registrerad i fastighetsboken (Maakataster).

Den registrerade marken består av:

- Återlämnad mark: 32,4 % eller 7 722,5 ha.
- Privatiserad mark: 36,0 % eller 8 618,9 ha.
- Mark ägd av kommunen: 0,4 % eller 88,8 ha.
- Statlig mark: 31,2 % eller 7 440,7 ha.

Av den mark, som inte omfattas av jordreformen (cirka 5 764,7 ha) utgörs cirka 2 100 ha av naturskyddsområden. Den statliga reservmarken är 3 340 ha.

Det finns 3 350 registrerade fastigheter med 1 800 markägare. Av dem är 490, eller 27 %, bosatta i Sverige och ytterligare 70 i andra länder.

Byggverksamhet under 2007

I kommunen pågår en intensiv byggverksamhet. Under 2007 utfärdades:

- 56 projekteringsvillkor (28 av dem gällande borrhållningsbrunnar).
- 36 skriftliga godkännanden (30 för brunnar).
- 54 byggnadslov.
- 8 användningstillstånd.

Släktforskningsdatabas för Nuckö socken på Internet

Göte Brunberg

Under nästan 20 år har jag arbetat med att bygga upp en databas över invånarna i Nuckö socken, som i modern tid bestod av kommunerna Rickul, Sutlep och Pasklep. Databasen omfattar tiden från cirka år 1700 fram till överflyttningen till Sverige under andra världskriget. Mina källor har i första hand varit de kyrkböcker från Nuckö församling som är bevarade i Estlands Historiska Arkiv i Tartu.

Databasen har vuxit under åren så att den nu innehåller över 25 000 personer. För varje person finns uppgiftom födelse- och dödsdatum, var personen föddes och bodde samt relationer till andra personer i databasen (far, mor och maka/make). Det har naturligtvis inte alltid varit möjligt att hitta samliga uppgifter, speciellt inte från 1700-talets början.

När jag började med databasen fanns det inget släktforskningsprogram som jag tyckte passade, så jag skrev själv ett program för datainmatning och datapresentation. Under årens lopp har jag hjälpt ganska många personer med släktutredningar genom att hämta uppgifter från databasen och skriva ned dem. Min tanke har ändå varit att på något sätt göra databasen tillgänglig för allmänheten så att de som är intresserade själva skulle kunna hämta uppgifter från den.

När jag arbetade med att ta fram Hembygdsföreningens hemsida insåg jag att det skulle vara möjligt

att konvertera min "hemsnickrade" databas och lägga upp datat på samma server som hemsidan. Några nya webbsidor skulle göra det möjligt att hämta uppgifter från databasen via Internet. Detta är nu gjort och databasen är tillgänglig via knappen "Släktdatabas" på hemsidan.

Utrymmet tillåter inte någon beskrivning över hur man gör för att hämta uppgifter för en person ur databasen (en sådan finns på hemsidan). Man börjar med att mata in uppgifter för att söka efter och välja en person och kommer slutligen till en sida med familjedatat för personen (se exemplet nedan för min farfars far Mats Johansson Brunberg). Därifrån kan man sedan gå vidare och göra en annan person till huvudperson. Om man i exemplet klickar på namnet för Mats mor Kersti, så kommer familjedatat för henne att visas. På detta sätt kan man navigera uppåt, nedåt och åt sidorna i släktrådet.

Familjedatat visas inte för nu levande personer och inte heller för sådana som har avlidit för mindre än 25 år sedan. De är heller inte sökbara. Om sådana personer förekommer i familjedatat för en annan person visas endast allmänna uppgifter, till exempel "Son, född 1931". Därigenom uppfylls kraven i Personuppgiftslagen (PUL) på vad som får visas på Internet.

 Rickul/Nuckö Hembygdsförening				
» Startsidan Släktdatabas				Sökmenyn
Familjedata för Mats Johansson Brunberg, Roslep Irjas				
Person	Brunberg, Mats Johansson	Född: 1852-12-13	Avled: 1922-05-05	
Nr: 3960	<i>Kommun:</i> Rickul	<i>By:</i> Roslep	<i>Gård:</i> Irjas	
	<i>Födelsekommun:</i> Rickul	<i>Födelseby:</i> Roslep	<i>Födelsegård:</i> Irjas	
	<i>Övrigt:</i>			
Far	Brunberg, Johan Andersson	Född: 1815-05-21	Avled: 1894-02-07	
Nr: 3894	<i>Kommun:</i> Rickul	<i>By:</i> Roslep	<i>Gård:</i> Irjas	
	<i>Födelsekommun:</i> Rickul	<i>Födelseby:</i> Roslep	<i>Födelsegård:</i> Irjas	
	<i>Övrigt:</i>			
Mor	Brunberg, Kersti Matsd:r f. Fagerlund	Född: 1820-04-08	Avled: 1862-02-14	
Nr: 3923	<i>Kommun:</i> Rickul	<i>By:</i> Roslep	<i>Gård:</i> Irjas	
	<i>Födelsekommun:</i> Rickul	<i>Födelseby:</i> Bergsby	<i>Födelsegård:</i> Ambros	
	<i>Övrigt:</i>			
Maka	Brunberg, Kersti Kristiansd:r f. Blomberg	Född: 1854-02-21	Avled: 1911-03-18	
Nr: 3922	<i>Kommun:</i> Rickul	<i>By:</i> Roslep	<i>Gård:</i> Irjas	
	<i>Födelsekommun:</i> Rickul	<i>Födelseby:</i> Höbring	<i>Födelsegård:</i> Draiers	
	<i>Övrigt:</i>			
Barn 1	Brunberg, Johan Matsson	Född: 1874-12-22	Avled: 1917-03-?	
Nr: 3898	<i>Kommun:</i> Rickul	<i>By:</i> Roslep	<i>Gård:</i> Irjas	
	<i>Födelsekommun:</i> Rickul	<i>Födelseby:</i> Roslep	<i>Födelsegård:</i> Irjas	
	<i>Övrigt:</i> Dog i Krasnoe Selo nära S:t Petersburg.			

Exempel på (del av) familjedatat för en person.

Flyktingförläggningen i Doverstorp

Göte Brunberg

De första estlandssvenskarna som anlände till Sverige inkvarterades på Johanneshuset i Sabbatsbergsområdet i Stockholm. I takt med att flyktingströmmen ökade under slutet av 1943 och början av 1944 fick man öppna mer eller mindre tillfälliga förläggningar på ålderdomshem, församlingslokaler och ungarshotell i Stockholm och stadens närhet.

När rymlingarna under våren 1944 blev allt fler och man kunde förutse att ett lyckosamt resultat av förhandlingarna med Tyskland om överflyttning av samtliga estlandssvenskar skulle resultera i att flera tusen personer skulle komma till Sverige, blev det behov av att anordna ett större mottagningsläger. Uppdraget att organisera detta gick till Statens utrymningskommission (från den 1 oktober Kungliga civilförsvarsstyrelsen), som utsåg Mo gård i Doverstorp i Finspångs kommun i Östergötland som plats för lägret. Under våren 1944 växte en barackstad för 3 000 personer upp vid stranden av sjön Glan. Efter karantänvistelse och ordnande av nödvändiga formaliteter på förläggningarna i Stockholm sändes de anlända vidare med bussar till Doverstorp.

Dagrappporter

En viktig källa för vår kunskap om vistelsen i lägret är de rapporter, som varje dag lämnades av lägerchefen till myndigheten. De innehåller tre avdelningar:

I. Till lägret inkomna estlandssvenskar.

För varje person finns följande uppgifter: ett nummer, efternamn och förnamn, födelseår, yrke, hemort i Estland och varifrån i Sverige som personen har kommit.

II. Från lägret avresta estlandssvenskar.

För varje person finns samma uppgifter som ovan, men det står till vilken plats som personen har avrest.

III Sammanställning.

I sammanställningen finns bland annat uppgifter om hur många som har kommit och lämnat lägret under dagen och hur många som fanns i lägret vid slutet av dagen.

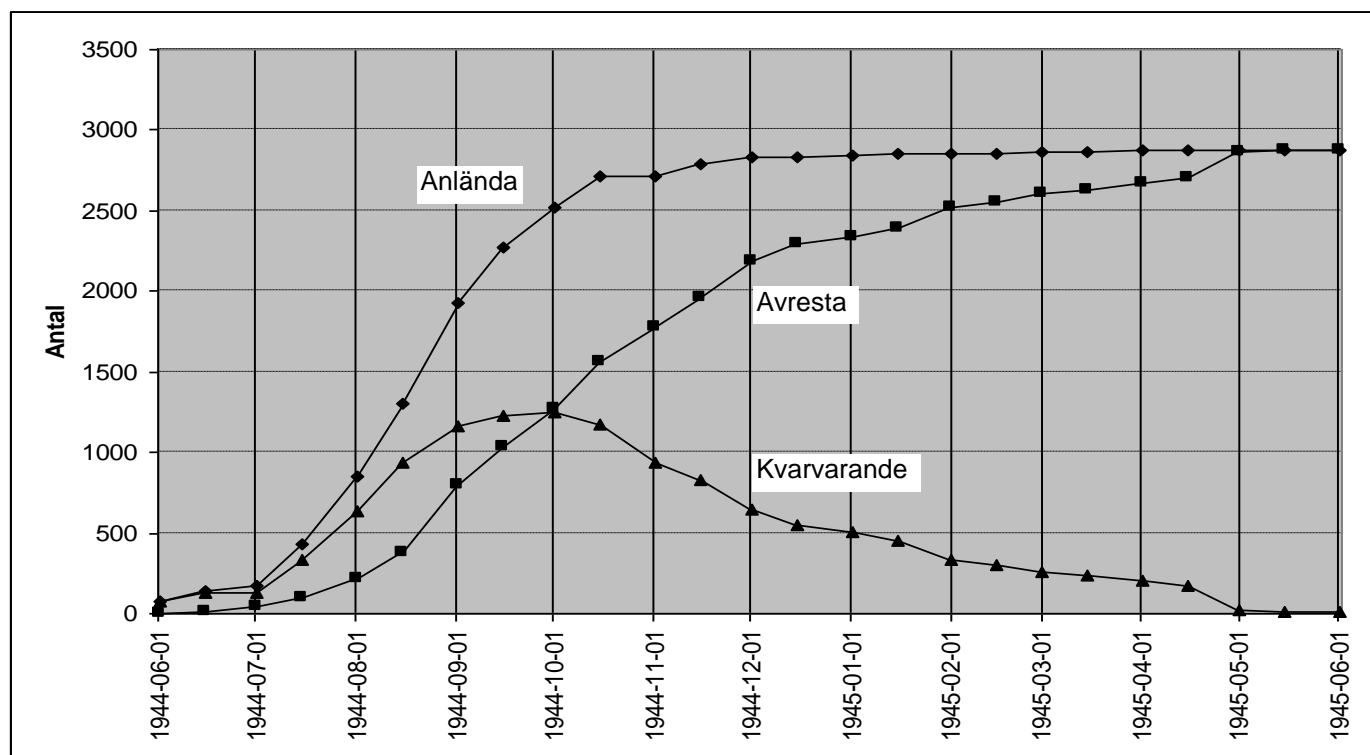
Dagrapporterna finns på SOV:s arkiv och kan studeras där av den som är intresserad av dem.

Vistelsen

Den första dagrapporten är från den 22 maj 1944, när 27 personer anlände från tre platser i Stockholm: Sabbatsberg, Ropsten och Stureby.

Av diagrammet framgår hur många som har kommit och avrest och hur många som fanns kvar i lägret vid varje månadsskifte och mitt i månaden därefter. Under tiden från den 1 juli till den 14 oktober 1944 kom 2 540 personer till lägret. Den 3 augusti anlände inte mindre än 232 personer till lägret. Där måste alltså ha funnits en väl fungerande mottagningsorganisation. Det största antalet kvarvarande var cirka 1 250.

Av diagrammet kan man även se att cirka 500 personer lämnade lägret varje månad. På lägret fanns en arbetsförmedling som slussade ut de arbetsföra och deras familjer till olika arbetsplatser i landet. Det fanns i Sverige ett "sug" efter arbetskraft och estlandssvenskarna var lättplacerade på arbetsmarknaden. Tiden på Doverstorp blev därför för de flesta ganska

kort, kanske någon eller några veckor. Det fanns dock personer, främst ensamma kvinnor med barn, som var svårplacerade och fick tillbringa kanske ett halvår i lägret. Om de hade barn i skolåldern fick dessa gå i skola på orten.

Totalt passerade 2 879 personer lägret fram till den 1 maj 1945, då den estlandssvenska avdelningen i praktiken lades ner. Under ytterligare en månad fanns i förläggningen några anställda funktionärer, av vilka den sista lämnade lägret den 1 juni.

Vad hände sedan?

Som man kan se av diagrammet började antalet personer att minska från den 1 oktober 1944. Då började man utnyttja de tomma platserna till att bygga upp en avdelning för de ester, som i stort antal började anlända till Sverige i småbåtar under hösten 1944. Sedan byggde man under sommaren 1945 upp en avdelning för de polska kvinnor som kom till Sverige med de så kallade Bernadottebussarna från koncentrationsläger i Polen.

Idag finns det knappt några spår kvar av lägret i naturen. Barackerna monterades troligen ner efter det att den polska avdelningen hade stängts.

ABF i Östergötland har påbörjat ett projekt för att dokumentera lägret. Det beräknas ta ett par år och slutresultatet skall bli en bok.

Information från VKS

Monica Ahlström

Resultatet 2007

Västra Kustens Skogsägare har under 2007 uppnått en rekordavverkning på 28 000 TM. Tyvärr har den mycket milda vintern gjort att en hel del ligger kvar i skogen, eller vid väg, då skotarna varken kan eller får köra in och hämta virket. Så snart vädret tillåter ska allt tas till fabriker.

Styrelsen arbetar kontinuerligt med att effektivisera verksamheten och följa upp de uppdrag som medlemmarna lämnar in.

Skogsvårdsplanerna

Toomas Kuinberg har informerat styrelsen att det är stor brist på utbildad personal hos de firmor som utför inventeringarna som ligger till grund för skogsvårdsplanerna. Det betyder att det idag är 1,5 års väntetid. Toomas har dock sett till att det finns planer för 2008.

Skogsdag

Styrelsen planerar att ha en heldag i skogen i stockholmstrakten någon gång i maj. Då går Bengt Brunberg igenom grunderna för en god skogsvård. Håll utkik på vår hemsida www.lrm.ee och i kallelsen till årsmötet.

Administrativa avgiften vid avverkning

På grund av lagerproblematiken och ökade kostnader för föreningen, som i sin tur beror på ökade produktionskostnader, har styrelsen beslutat att den administrativa avgiften höjs från 33 till 40 EEK/TM. Samtidigt har dock virkespriserna stigit under 2007.

Årsmöte

VKS har årsmöte den 1 juni på Roslagsgatan. Alla medlemmar kommer att få kallelse och årsmöteshandlingar hemsända.

Inbetalning av medlemsavgiften och utskick av Medlemsbladet

Den 1 mars har fortfarande många av förra årets medlemmar inte betalt medlemsavgiften för år 2008. Vi hoppas att detta beror på att ni har glömt att betala in avgiften och inte att ni har tänkt avbryta medlemskapet. Vi sänder er därför ett nytt inbetalningskort med detta nummer av Medlemsbladet. För att inte utskicket skall överskrida portogränsen 100 g har vi blivit tvungna att utelämna medlemsförteckningen. För ni skall komma med i den utgåva av förteckningen, som sänds ut med nästa nummer av Medlemsbladet, måste betalning ha skett senast den 15 maj.

För att spara tryck- och portokostnader för föreningen gör vi så att om det finns två eller flera medlemmar på samma adress, så skickar vi ändå bara ut ett exemplar av Medlemsbladet. Om du vill ha ett eget exemplar, sänd ett mejl till info@rnhf.se eller kontakta Inger Nemeth, tfn 08-608 11 14.

Många har angett "Rickul" som anknytningsort. I en del fall är det Rickul by som avses och i andra är det Rickul kommun. Vi har, där vi tror oss känna till vilken by som medlemmen har anknytning till, ändrat till denna.

Nyheter på hemsidan

Som framgår av artikeln på annan plats i detta Medlemsblad är en släktforskningsdatabas för Nuckö socken nu tillgänglig via hemsidan. Skicka frågor och kommentarer till gote.brunberg@telia.com.

En översatt version av markskattebeskedet kommer att läggas ut under "Medlemssidor". **Användarnamnet och lösenordet för medlemsinloggning finns på sidan 2.**

I artikeln i förra numret av Medlemsbladet om Rickulbornas överflyttning till Sverige fanns en del fel. En rättad och kompletterad version av artikeln finns under "Arkiv". I arkivet kommer också fler artiklar ur tidigare nummer av Medlemsbladet att läggas ut.

Seniorboende i Stockholm för personer med rötter i Estland

Ivar Boman

Sedan december 2005 bor min hustru Thea och jag i den underbara lilla staden Hapsal och tänkte att här förblir vi, ty vi trivs alldeles utmärkt i den forna estlandssvenska residensstaden med dess lugna "tempo".

Det enda alternativet till vårt nuvarande boende är Estniska Seniorhemmet i Gröndal, Stockholm. Min hustru och jag har en god vän som har bott där "ett bra tag" och hon trivs alldeles förträffligt där. I november förra året besökte jag henne för första gången och blev så förtjust i hemmet och dess omgivningarna att det inte skulle förvåna mig om Thea och jag flyttar än en gång...

Göte Brunberg besökte hemmet i februari i år och han bad mig skriva något om hemmet i Medlemsbladet, ty även estlandssvenskar är välkomna att ansöka om bostad där.

Estniska Seniorhemmet, Gröndalsvägen 148 i Stockholm, är inrymt i ett 10-vånings höghus och har 35 lägenheter, varav 33 tvårummare och två enrummare, till uthyrning. Från huset har man utsikt över en del av Mälaren och mot Esssingeleden. Busshållplats mot Liljeholmens T-banestation finns alldeles utanför huset. Där finns också en mindre mataffär. Större inköp kan göras i Liljeholmen.

Seniorhemmet är till formen ett aktiebolag, där hyresgästerna är delägare. Anmälan till lägenhetskön kostar 1 000 kr. Man får ett könummer och blir meddelad när en ledig lägenhet finns. Ifall lägenheten inte passar, kvarstår platsen i kön. När kontrakt skrivs erlägger man en garantisumma, 10-15 tusen kronor, som överförs till aktier. Garantisumman betalas tillbaka när hyreskontraktet sägs upp.

Lägenheterna är ursprungligen avsedda för personer med bakgrund från Estland och med åldern "55-plus". Språkkunskap i estniska är inget krav. Man klarar sig utmärkt bra med svenska språket och väljer förstås själv om man vill umgås mer intimt med folk på hemmet, lite eller inte alls.

Jag har sett en hel del gemensamma hem för äldre personer i Sverige, ett av de bättre beläget i Skanör, men detta är utan tvekan det bästa jag har sett.

Alla intresserade är mycket välkomna att besöka Seniorhemmet. Beställ då först tid hos ordföranden för Seniorhemmets styrelse Toivo Tagel (Göte Brunbergs skolkamrat för länge sedan), tfn 08-753 49 70, mobil 070-512 49 70 eller husfrun Lia Noorlind, tfn 08 549 018 37.

Det skulle glädja mig enormt om föreningens medlemmar undersöker genom personliga besök om hemmet passar för dem eller ej och skriver om sina intryck i kommande nummer av Medlemsbladet.

Aibolands museum

Christer Widgren, Ormsö Hembygdsförening

Arbetet med Aibolands museums framtid fortskrider. I den fortsatta processen mot stiftelsebildningar för Estlands regionala- och lokala museer har också ansvaret för Aibolands museum överförs från länsstyrelsen i Läänemaa län till kulturdepartementet i Tallinn.

Vid ett arbetsmöte på kulturdepartementet den 30 januari, där arbetsgruppen för stiftelsebildning av Aibolands museum deltog, diskuterades dels förslag till stadgar för stiftelsen, dels tillfälliga stadgar gällande under tiden fram till det att stiftelsen blir operativ. I diskussionen deltog representanter för departementet, länsstyrelsen, Aibolands museum och Kulturrådet samt Lennart Eriksson och övertecknad som representanter för de estlandssvenska föreningarna i Sverige. Museiexperten Olof Stroh hade adjungerats till arbetsgruppen mot bakgrund av den utredning han genomfört med inriktning att få ett fungerande museum.

Vid mötet presenterade kulturdepartementet ett stadgeförslag av generell natur för samtliga berörda museer där i några paragrafer museispecifika inriktningar återfanns. För Aibolands museum kunde till exempel följande övergripande syfte återfinnas (mycket fritt redigerat och översatt): *Stiftelsens syfte är att förvalta och utveckla stiftelsen för att skapa förutsättningar för att bevara estlandssvenska kultursamlingar, bevara kulturarvet, förmedla estlandssvensk kultur för forskning, utveckla utbildnings- och informationsområdet samt ordna kulturevenemang med stöd av ekonomiska dispositioner, investeringar och företagsverksamhet.* Vidare föreslogs att verksamheten skulle indelas i tre delar, museum, informationscentrum och kulturcentrum.

Arbetet fortsätter nu med att, med stöd av Olof Strohs utredning, utarbeta en treårig verksamhetsplan för museiverksamheten. Fortfarande är dock inte lokal- och finansieringsfrågorna lösta, vilket bedöms avsevärt försvåra arbetet. Nuvarande utställningslokaler disponeras utan avtal, vilket gör att staten inte kan göra några investeringar i dessa. Helst bör museet ligga vid stranden där det nu ligger, alternativt centralt i Hapsal där tillgängligheten är bättre. För närvarande inventeras andra statsägda och för verksamheten möjliga lokaler, alternativt diskuteras möjligheten att bygga på Hambergs tomt.

Den tidigare fastlagda inriktningen kvarstår; det vill säga att stiftelsen skall vara operativ den 1 januari 2009. De tänkta stiftarna är den estniska staten, genom kulturdepartementet, och Kulturrådet, som paraplyorganisation för de estlandssvenska organisationerna. Staten kommer även i fortsättningen att vara huvudsvarig för ekonomin på minst samma nivå som för närvarande.

Min resa med Juhan

Mildred Hamberg f. Westerman, Bergsby Martens, och Manfred Nibon, Skåtanäs Urbas

För den stora överflyttningen av estlandssvenskarna till Sverige hyrdes motorskonaren Juhan. Den gjorde under juli-september 1944 nio resor, med vilka följde över 3 300 estlandssvenskar. Dessutom följde med Juhan cirka 3 000 ester. Resorna organiserades av den tyske officeren Ludwig Lienhard.

Vilka som skulle räknas som estlandssvenskar bestämdes av en kommitté i Reval. Medlemskap i Svenska Odlingens vänner (SOV) gav i praktiken "fribiljett". Från Reval sändes för varje resa ut listor till svenskbygderna över vilka som skulle få följa med.

Med Juhans sjätte resa följde den då 19-åriga Mildred Westerman och den 12-åriga Manfred Nibon. De skriver här, mer än 60 år efteråt, om sina personliga minnen från resan.

Mildred Hambergs berättelse

I slutet av juli månad fanns inte många bybor kvar i Bergsby. Jag fick veta att mitt namn var på listan över dem som skulle avresa med Juhan den 1-3 augusti.

Den 31 juli hade jag inte hört något om detta. Då cyklade min far Anton till kommunalhuset i Ölback och fick där veta att jag skulle i väg samma dag. Bilen var redan beställd till kl. 14.00, så nu blev det bråttom. Bagaget var redan packat, jag fick med mig lite bröd, smör, skinka och en flaska saft som färdkost.

Det var tre familjer till från Bergsby. Resan till Rohuküla tog någon timme, det var kväll när vi kom fram. Där fanns mycket folk och bagage på bryggan. Förutom estlandssvenskarna var det många ester som skulle följa med. Det fanns ett stort skjul där man kunde få tak över huvudet, men de flesta föredrog att stanna i det fria, för väderet var vackert.

När ilastningen började gick det ganska fort, men efter en stund stoppades all ilastning och allt lastades av igen, för fripassagerare hade gömt sig ombord. Detta upprepades flera gånger om i två dagar.

Som jag minns så var det torsdagen den 3 augusti, tidigt på morgonen, som alla fick gå ombord, men massor av bagaget blev kvar på kajen. Jag hade endast kläderna jag gick i, plus en omgång till ombyte, som jag hann ta ur bagaget på kajen.

Med på resan var också Ludwig Lienhard och hans hustru. Lienhard gick klädd i runödräkt på båten.

Resan skulle ta 2-3 dygn men det blev 7 dygn. Färden gick till Runö för att hämta runöborna. Väl framme den 4 augusti ankrade båten på reddan. Ilastningen gick via roddbåtar och en repstege som landgång.

Sedan gick resan vidare till Ösel-Muhu den 5 augusti, där några män, som hade följt med från Hapsal, skulle gå i land för att ordna med nästa transport. Då gick pratet att det var fel på motorn. Motordelar skulle hämtas från Tallinn, men så fort männen hade gått i land gick färden vidare.

På lördag kväll den 5 augusti var vi förbi Ormsö. Då blev det hårt väder så båten vände och låg i lä på natten utanför Ormsö. Många var sjösjuka – det var även jag.

Söndagen den 6 augusti var det vackert väder och resan fortsatte. Plötsligt skrek en man: "Titta, där ligger en mina!", och den var inte långt ifrån båten. Befälet ombord fick en skarp tillsägning, men de bad männen att vara tysta. "Det är vi som bestämmer" sade de. Allt gick ju bra.

Tidigt på måndag morgon den 7 augusti sken solen och det var lugnt. Då kom en man ner i lastrummet och ropade: "Den som vill kan komma upp och titta, nu ser vi de första svenska kobbarna". Det var en härlig syn, nu var vi räddade undan ryssarna! Det enda hemska för mig var att föräldrarna var kvar hemma. De skulle få komma med nästa tur, visade det sig.

I Sandhamn kom lotsen ombord och där hämtades en kvinna som var svårt sjuk. Sedan blev vi beordrade att alla skulle ner under däck, för ingen skulle från land få se vad det var för last ombord. Luckorna lades på, men männen öppnade dem och lyfte upp barnen på däck. Runöborna var hela resan på däck.

På eftermiddagen, vid cirka tvåtiden, var vi framme i Brevik på Lidingö. Först kom ambulanser och hämtade sjuka och skadade, sedan kom motorbåtar och hämtade fripassagerarna på baksidan av fartyget – de var visst ganska många.

Estlandssvenskar i väntan på Juhan i Hapsal.

Foto: H Perten

Polisen var på platsen och alla fick uppge namn och födelsedatum. Sen satt vi i en backe och väntade tills bussarna hämtade oss för transport till Frälsningsarmén i Värtan. Vi var ett fyrtiotal kvinnor och ett antal män som fick övernatta där.

Som förtäring fick vi kall havregrynsgröt, två hårda smörgåsar och ett glas mjölk. Till natten fick vi två filtar – en under, den andra över. Nästa morgon, efter frukost, måste vi gå till bastun och bada. Därefter skedde transport till Johannes skola på Roslagsgatan. Där fick vi ligga på golvet med pappersmadrass och papptäcke stoppade med kutterspån.

Efter en vecka flyttades jag till en förläggning vid Högalid på Södermalm, där jag var till den 24 augusti. Jag flyttade då till bekanta i Solna och fick mitt första jobb i Sverige redan den 26 augusti på chokladfabriken Marabou i Sundbyberg.

Manfred Nibons berättelse

Det var i slutet av juli månad. Min mor Hilda och jag var sys-selsatta ute i potatislandet när jag, som bara var 12 år och ut-ledsen på att arbeta där, frågade om vi inte skulle höra efter igen om att få resa till Sverige. Min mor, som var född Hamberg på Baskulgården i Roslep och änka sedan 1942 med fyra små barn, hade lagt in om och fått de så

kallade gula korten från SOV som gjorde det möjligt att få lämna Estland. Övriga släktingar hade redan lämnat Estland och fanns i Sverige.

Min mor gick direkt från åkern till Österby för att hos Laving höra hur långt hennes ansökan hade kommit. Efter bara några dagar kom beskedet att vi skulle få resa från Rohuküla med Juhan, som vi kallade "Valge Juhan" (Vita Juhan), och att vi redan inom två dagar skulle få lämna Estland.

Det blev bråttom att ordna med en granne som skulle se till djuren på gården och att packa ihop det som skulle kunna tänkas få plats i en mindre koffert med kläder, minnessaker med mera. Eftersom mamma var orolig att inte få mat till sina barn packade hon också ihop ett knyte med mat bestående av bröd, rökt fläsk och torkad fisk. Vi hade också en cykel som vi tog med.

Ett minne jag har är att vår granne Kusikuu-Villem Koppelman kom och hämtade fiskenät och en torkad tjurhud. Jag kan ännu se framför mig när han gick med det torra, stela tjurskinnet på ryggen som ett segel. Det var också Villem som skjutsade oss med häst och vagn till Österby brygga varifrån vi med Post-Hans Westerbloms färja reste till Rohuküla.

Juhan skulle avgå den 1 augusti, men var någon dag försenad, varför vi fick övernatta i ett magasin.

Vid hamnen fick vi genomgå kontroll att vi hade tillstånd att resa och blev upplysta om att inga pengar fick tas med. Men min mor, som var rädd om sina fattiga slantar, hade några sedlar som hon gömt i sin kjolficka och hade också stoppat några i min byxficka. Mina tre yngre syskon stod framför oss på rad och mamma och jag sist. När syskonen hade travat ombord blev mamma och jag stoppade och tillfrågade om vi hade några pengar. Mamma blev då rädd och erkände att hon hade det och vi två blev förda åt sidan och tillsagda att göra oss av med pengarna. Vi såg oss ingen annan råd än att lägga ner dem i vattnet med stenar som tyngd. Jag kunde se mina småsyskon stå i rad vid relingen på båten och de var rädda att mamma och jag inte skulle komma med. Men vi fick också efter visitering gå ombord.

När Juhan till slut skulle avgå kom besked att vi måste gå till Runö för att hämta folk därifrån också. Det skulle därigenom bli för trångt på båten, så det mesta av bagaget som alla haft med sig fick lastas av igen. Det vi fick med var matknytet och cykeln.

När vi kom till Runö ankrade båten ett stycke ut. De som skulle med kom med småbåtar till Juhan. Runökvinnorna, som hade sina sedvanliga runödräkter, kunde inte klättra upp via lejdare utan blev upphissade med block och talja. Det var kväll innan alla var ombord och jag gissar att vi låg kvar över natten.

Det blev sedan fler besvärligheter under resan med hård vind och vi måste lägga till i lä bakom en ö innan resan kunde fortsätta. Vi kom därför inte till Lidingö förrän den 7 augusti. När mamma öppnade matknytet där var allt oätbart – det var ju rötmanad och varmt, så innehållet var bara att kasta.

En händelse som jag har starkt minne av var en kväll när vi yngre pojkar stod på däck och fick se något som vi trodde var en mina. Vi visade på föremålet för en äldre man som slog larm till besättningen, som girade och gick runt föremålet. Vi fick aldrig klarhet i vad det var, det kan också ha varit ett dött djur som flöt i vattnet.

Juhan vid Breviks brygga på Lidingö.

Ytterligare minnen av resan är att det var trångt och mörkt i lastrummet där vi skulle sova. Britsarna i två våningar var av trä, det sanitära var utan all beskrivning – överfulla toaletter. Vi tillbringade därför den mesta tiden uppe på däck.

När vi närmade oss Stockholms skärgård var det med en obeskrivlig känsla. Med bussar blev vi förda till Johannes skola på Roslagsgatan och vidare till Sabbatsbergs sjukhus för bad och avlusning. Vi tyckte allt var så fint med ljus från gatubelysning, skyltar, affärer med mera. Efter drygt en vecka blev vi förda till en flyktingförläggning, Doverstorp i Östergötland, där fick vi bo i baracker. Skolgång var ordnad och vi skulle bland annat lära oss svenska. Min mamma och andra kvinnor fick arbete inom jordbruket på olika gårdar.

Redan i oktober fick vi dock tillstånd att flytta till Uppsala, där min moster Elvine med familj redan var bosatt. Vi fick en mindre lägenhet genom det arbete som min moster skaffat åt min mor och mig.

Det var i en matsal, där vi fick hjälpa till i köket. Vi fick ingen lön, men mat till hela familjen och hyran betald. Genom min systers lärare, som var socialt engagerad, ordnades det så att vi till julen fick lön för utfört arbete.

ROOSTA PUHKEKÜLA

...paik, kus kohtuvad ideed ja võimalused!

Välkommen till Roosta semesterby i det Estniska landskapet Läänemaa vid Östersjön!

Här finns 32 stugor med ett, två eller tre sovrum. Rökfria rum. Ett hus även med bastu.

Platser för husvagn med framdragen el.

I huvudbyggnaden ligger ett nytt fritidscentrum med restaurang, bar, konferensrum, bowlingbanor, bastu, bubbelpool och vilrum.

Du kan spela biljard, tennis och minigolf, jogga, cykla, vindsurfa, hyra roddbåt och åka på utflykter, t.ex. till Hapsal eller Odensholm.

20% rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsförening!

Tfn +372 47 97 230, 97 238, fax 97 245

E-post roosta@roosta.ee

Hemsida www.roosta.ee

Markägare i Estland!

Behöver du hjälp med frågor gällande fastighetsärenden, arvsärende, överlåtelse, försäljning eller köp, översättningar eller andra ärenden ställer vi gärna upp.

Konsultationer hur man får upp markvärdet.

Kontakta oss för närmare information.

Katrin Schönberg

Jus Suecanum OÜ

Tfn/Fax: +372 47 37 339

Mobil: +372 55 24842

E-post: katrin@jussuecanum.ee

Adress: Posti 41a, 90507 Haapsalu, Estland

Tomter till salu i Roslep, Ölbäck och Spithamn

Detaljplanerade tomter på 2 000 – 5 000 kvm, el och vatten finns.

Passar perfekt för sommarhus. Vid behov hjälper vi gärna till i byggfrågor.

Närmare information finns på vår hemsida www.jussuecanum.ee (Mark till salu).

Alar Schönberg

Jus Suecanum OÜ

Mobil: +00372 52 79641

E-post: alar@jussuecanum.ee

SOV:s kalendarium våren 2008

Fredag 14 mars kl. 18.00	Pubafton på Roslagsgatan 57. Denna gång står Kustbons redaktion som värdar.
Lördag 5 april kl. 13.00	SOV:s årsmöte. Plats: Estniska huset, Wallingatan 32-34, Stockholm. - Sedvanliga årsmötesförhandlingar. - Kustbon 90 år. - Allsång.

Välkomna!